

lesbrief 42 - Interreligieuze dialoog

Jaar 3 – lesbrief 42 Interreligieuze dialoog

door Kim Nataraja

Het interreligieuze element dat de Waarheid in alle religies respecteert en zeer wezenlijk voor de houding van de Wereldgemeenschap Christelijke Meditatie, is van het begin af aan al een belangrijke factor geweest in de Christelijke traditie.

Tijdens het leven van Jezus was Alexandrië in Egypte reeds een cultureel centrum van betekenis. In de introductie op het derde hoofdstuk over Clemens van Alexandrië in 'Journey to the Heart'* schreef ik het volgende: "Om met Athene te concurreren stichtte Alexander de Grote indertijd een levendige en kosmopolitische stad met een niet-Christelijke Academie, een fenomenale bibliotheek die alle menselijke wijsheid tot dan toe bevatte en de eerste belangrijke Catechetische School." Volgens Bisschop Kallistos Ware "was Alexandrië destijds het belangrijkste intellectuele centrum van het Romeinse Rijk, filosofisch en spiritueel levendiger dan de stad Rome zelf."

Een factor die hiertoe bijdroeg was dat Alexandrië het eindpunt van de Zijderoute was, die van China naar Alexandrië liep. Via deze weg reisden niet alleen kooplieden, maar ook Griekse en Joodse filosofen, Boeddhistische monniken en beoefenaren van andere religieuze tradities. Ongetwijfeld waren ze tijdens de reis bewust van elkaars verschillende praktijken, zagen ze het effect dat hun geloof op hun gedrag en karakter had en gebruikten hun avonden rond het kampvuur vast en zeker om elkaar te leren kennen en begrijpen. Deze gesprekken vonden ook plaats op de markten, de academie en de filosofische centra van Alexandrië, waaronder de 'Catechetische School'.

De Christelijke Kerk gedijde in Alexandrië. In de eerste eeuwen waren er inderdaad geen vervolgingen geweest, omdat Alexandrië vanuit handelsperspectief te belangrijk was voor Rome. In plaats van verspreide huiskerken waren er al plaatsen van aanbidding gebouwd voor dat doel. In deze ontwikkelde omgeving leek het stichten van een geschikte Catechetische School gepast. Het onderricht aan de catechisanten – zij die gedoopt wilden worden in het Christelijk geloof – werd echter niet strikt beperkt tot het Christelijk geloof, maar werd uitgedragen tegen een achtergrond van een algemene toonaangevende Griekse opleiding in filosofie en wetenschap, met studenten uit de voornaamste culturen die met elkaar in gesprek gingen en uitwisselden. Het Christendom moest op zo'n manier gepresenteerd worden dat het door de Griekse ontwikkelde klasse in Alexandrië geaccepteerd werd. Daar er meer Joden in Alexandrië woonden dan in Jeruzalem zelf, had Philo, een Joods filosoof en tijdgenoot van Jezus, reeds de basis gelegd voor dialoog tussen de Griekse en de Joodse filosofie.

Het resultaat van deze dialoog tussen Joodse, Griekse en Christelijke filosofie is erg evident in het onderricht van de vroege Kerkvaders, Clemens van Alexandrië op de Catechetische School en zijn opvolger Origines. Vanuit ons perspectief is het van belang

te weten dat aan hun onderricht persoonlijke mystieke ervaringen ten grondslag lagen. Later zou dit door Evagrius, de 4de-eeuwse Woestijnvader als volgt worden verwoord: "Degene die bidt is een theoloog en een theoloog is iemand die bidt."

Het is van wezenlijk belang te onthouden dat dialoog geen uitnodiging tot imitatie is. T.S. Eliot, die vaak andere mystici citeerde in zijn gedicht 'The Four Quartets', zegt in zijn 'Reflections on contemporary poetry': "We bootsen niet na, we zijn veranderd; en ons werk is het werk van de veranderde mens; we hebben niet geleend, we zijn gescherpt, en we worden de dragers van een traditie."

*Journey to the Heart – Christian Contemplation through the centuries – Edited by Kim Nataraja,
Published in 2011 by Canterbury Press in the UK, Orbis in the U.S. and Novalis in Canada.